

Samenwerken aan duurzaam bosbeheer

Houtsector wil meer dan duurzaam hout alleen

Foto: Mark van Berthem, Probos

Het op de Nederlandse markt verhandelde hout is gemiddeld voor 86 procent duurzaam geproduceerd (VVNH-importcijfers 2013). Nog maar 14 procent te gaan dus. Dat geldt helaas nog niet voor de productgroep hardhout die voor 55 procent aantoonbaar duurzaam is. Er is dus nog werk aan de winkel. Dat vraagt om een goede samenwerking tussen ketenpartners, van opdrachtgever, tot aannemer en leverancier. In dat kader werd in 2013 de Green Deal 'Bevorderen duurzaam bosbeheer' gesloten. Zo'n twintig brancheorganisaties waarvan de leden actief zijn in de houtketen hebben zich hieraan gecommitteerd. Doel van deze 'groene afspraak' is het wegnemen van de laatste knelpunten die het bevorderen van een maatschappelijk verantwoorde houtproductie met het oog op duurzaam bosbeheer wereldwijd in de weg staan.

Tekst: Constant Gras

De laatste jaren groeit het aandeel duurzaam hout dat de leden van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH) op de Nederlandse markt brengen gestaag, van 42 procent in 2007 naar 86 procent in 2013¹. Dit blijkt uit de monitoring die de VVNH twee keer per jaar uitvoert onder haar leden. De leden van de VVNH zijn verantwoordelijk voor 60 tot 70 procent van de houtimport in Nederland.

De VVNH voert met haar leden al jaren een actief duurzaamheidsbeleid gericht op het verhogen van het aandeel duurzaam hout op de Nederlandse markt. Samen met de Nederlandse Branchevereniging zijn onder de noemer 'Bewust met hout' gezamenlijke doelstellingen vastgesteld: In 2015 (dit jaar dus) is 85 procent van het op de Nederlandse markt aangeboden hout door leden aantoonbaar duurzaam geproduceerd (voorzien van FSC- of PEFC-certificaat). Uitgesplitst naar productgroepen zijn de doelstellingen: 50 procent van het hardhout, 85 procent van het plaatmateriaal en 100 procent van het naaldhout.

Duurzaam bosbeheer

Die doelstellingen zijn bereikt, en zelfs twee jaar eerder dan gepland. "Maar we zijn er nog niet", zegt Mirjam Wagteveld, secretaris van de Green Deal 'Bevorderen duurzaam bosbeheer'. "De importcijfers van de VVNH laten goede resultaten zien, maar deze dekken niet de gehele markt. Bovendien zie je dat er met name op het gebied van tropisch hardhout nog veel werk te verzetten is. Dit kunnen de VVNH en haar leden niet alleen. Daarom is in juni 2013 op initiatief van onder andere de VVNH de Green Deal 'Bevorderen duurzaam bosbeheer' afgesloten tussen de ministeries van Infrastructuur en Milieu, Economische Zaken en Buitenlandse Zaken en twintig

brancheorganisaties waarvan de lidbedrijven actief zijn in de houtketen. Ook FNV Bouw, CNV Vakmensen, Initiatief Duurzame Handel en Tropenbos International hebben de deal ondertekend. Al deze organisaties slaan de handen ineen om het gebruik van duurzaam hout tot norm te maken in Nederland."

Green Deal

De Nederlandse overheid streeft naar een economische groei waarin rekening gehouden wordt met de leefomgeving en duurzame ontwikkeling. Om in dat kader ruimte te geven aan initiatieven uit de samenleving en belemmeringen daarvoor weg te nemen, nam minister Verhagen van Economische Zaken in november 2010 het initiatief voor zogenoemde Green Deals: afspraken om samen met bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers de transitie naar een duurzame economie te versnellen.

In de Green Deal 'Bevorderen duurzaam bosbeheer' is afgesproken dat alle partijen het gebruik van hout uit duurzaam beheerde bossen bij hun leden of achterban promoten en dat zij hun uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten jaarlijks rapporteren. De rol van de overheid hangt af van de knelpunten en de situaties waarin die zich voordoen en kan bijvoorbeeld bestaan uit het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving, het toegankelijk maken van netwerken en het ondersteunen van toegang tot de kapitaalmarkt. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland ondersteunt de ministeries van Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu en Binnenlandse Zaken bij de uitvoering van Green Deals.

Hardhout

Het naaldhout dat in Nederland door de VVNH leden op de markt wordt gebracht, is voor vrijwel 100 procent duurzaam

Foto: Mark van Berthem, Probos

en het houten plaatmateriaal voor 85 procent. Tropisch hardhout blijft daar met 55 procent bij achter. Mark van Benthem, senior adviseur Bosbeheer en Houtketen bij stichting Probos, een onafhankelijke onderzoeks- en adviesorganisatie op het gebied van duurzaam bosbeheer is dan ook van mening dat overheden en marktpartijen zich meer specifiek moeten gaan richten op het verhogen van het aandeel duurzaam tropisch hardhout. “Dit hout vindt voor een belangrijk deel zijn toepassing in gww-projecten waarbij de overheid vaak opdrachtgever van is. Ondanks het duurzaam inkoopbeleid gebeurt het toch nog te vaak dat er niet gecertificeerd hout in overheidsprojecten toegepast wordt. Dit zou toch niet het geval mogen zijn.”

Sinds 2010 heeft de rijksoverheid zich geïnteresseerd aan 100 procent duurzaam inkopen, ook voor hout. Om vast te stellen wat aantoonbaar duurzaam hout is, heeft de overheid de zogenaamde TPAC-commissie ingesteld (Timber Procurement Assessment Committee) die toetst in hoeverre bestaande keurmerken voldoen aan de overheidscriteria voor duurzaam hout. Vanaf 2015 hebben alle overheden, ook gemeenten en waterschappen, zich geïnteresseerd aan 100 procent duurzaam inkopen. “Ondanks deze harde deadline, laat de praktijk een ander beeld zien, zoals onder andere blijkt uit de knelpuntenanalyse die bij aanvang van de Green Deal ‘Bevorderen duurzaam bosbeheer’ is uitgevoerd”, aldus Wagteveld.

Op 3 maart 2013 is de Europese Houtverordening (European Timber Regulation, EUTR) in werking getreden. Daarmee is het verboden om illegaal gewonnen hout of houtproducten op

de markt te brengen in de Europese unie. Importeurs die hout voor het eerst op de Europese markt brengen, moeten aantoonbaar maken dat het hout gekapt is volgens de lokale wet- en regelgeving van het land van het herkomst. Daarmee is een belangrijke ondergrens in de markt aangebracht en is de handel in illegaal hout bij wet verboden.

Knelpunten

“De komst van de EUTR is een belangrijke ontwikkeling, maar betekent niet dat we onze aandacht voor het stimuleren van het gebruik van duurzaam hout kunnen laten verslappen”, vervolgt Wagteveld. “Overheidsopdrachtgevers zijn grootverbruikers van (hard)hout. Wanneer zij in hun aankopen consequent om duurzaam hout vragen, kan dit de markt een flinke impuls geven.” Van Benthem beaamt dit en stelt vast dat met name op het gebied van kennisoverdracht nog veel bereikt kan worden wat betreft het duurzaam inkopen van hout. Als onderdeel van de Green Deal heeft Probos daarom in opdracht van het ministerie van IenM een online trainingsmodule en website ontwikkeld voor overheidsinkopers (www.inkoop-duurzaamhout.nl). “In contracten van overheden wordt in de regel wel duurzaam geproduceerd hout voorgeschreven, maar het ontbreekt aan controle. Daar moeten overheden ook werk van maken”, stelt Van Benthem als tweede knelpunt vast.

Bijna de helft van het tropisch hardhout dat op de Nederlandse markt geïmporteerd wordt door VVNH-leden, is dus niet voorzien van een FSC- of PEFC-certificaat en daarmee niet aantoonbaar duurzaam. Dat neemt echter niet weg dat het

percentage duurzaam hardhout geïmporteerd door VVNH-leden al flink is toegenomen: In 2007 was 6 procent van al het geïmporteerde hardhout FSC- en PEFC-gecertificeerd en in 2013 was dat 55 procent. De vraag naar tropisch hardhout in Europa neemt echter langzaam maar gestaag af. Opdrachtgevers van projecten waarin hout gebruikt wordt, twijfelen soms over toepassing van tropisch hardhout, omdat daarvoor bomen in tropische regenwouden gekapt moeten worden. “Maar het wegvallen van de vraag naar duurzaam geproduceerd hardhout is juist een bedreiging voor de regenwouden”, noemt Van Benthem als het derde belangrijke knelpunt voor de toename van het gebruik van duurzaam hardhout en daarmee het duurzaam bosbeheer. Het is belangrijk bossen waarde te geven. Gebeurt dat niet of onvoldoende, dan wordt omzetting naar palmolie- of sojaplantages interessanter. Kiezen voor gecertificeerd hout – FSC of PEFC – uit een duurzaam beheerd bos draagt bij aan het behoud van tropische regenwouden en versterking van de lokale economie.”

Aanpak

Om overheidsinkopers te steunen bij het inkopen van duurzaam hout, organiseert de Green Deal ‘Bevorderen duurzaam bosbeheer’ regelmatig bijeenkomsten in samenwerking met overheden. Zo vond er eind 2013 een bijeenkomst plaats bij Waterschap Rivierenland waar zo’n vijftig overheidsinkopers zich lieten informeren over de laatste in’s en out’s van het duurzaam inkopen van hout.

Concrete tips voor de inkopers van hout zijn onder meer: eis duurzaam geproduceerd hout in bestek en contract; schrijf geen specifieke houtsoorten voor, maar stel functionele eisen; informeer naar levertijden; werk met een gecertificeerde opdrachtnemer (FSC, PEFC); controleer op de pakbon en factuur of het hout geleverd wordt dat gevraagd werd en of dat voldoet aan de Nederlandse criteria voor duurzaam geproduceerd hout. Op www.bewustmethout.nl vindt u nadere informatie over Green Deal-bijeenkomsten.

Praktijk

GWW Houtimport is één van de bij de VVNH aangesloten houtondernemingen die de in- en verkoop van duurzaam hout hoog in het vaandel heeft staan. “Vijf jaar geleden hebben we besloten om alleen nog maar met gecertificeerd hout te werken”, zegt directeur John Hoogendoorn. “Je kan wachten op wat andere marktpartijen doen, maar je kan je ook afvragen hoe je zelf de markt wil benaderen. Wij hebben de bewuste keuze gemaakt om dat proactief te doen.”

De betrokkenheid van de GWW-sector bij het verduurzamen van houtgebruik is volgens hem enorm. “Als we het over duurzaamheid hebben, is hout dan ook een ijzersterk verhaal.” Daarmee doelt hij op het feit dat hout het enige hernieuwbare bouwmaterial is. Dus per definitie duurzaam, mits rekening gehouden wordt met het natuurlijk herstellend vermogen van de bossen, het behoud van de biodiversiteit daarin en de belangen van de mensen die daar wonen en werken. Onder die voorwaarden kan de keuze voor hout als bouwmaterial een bijdrage leveren aan de verduurzaming van het bosbeheer.

En dat is hard nodig, want in de twintigste eeuw heeft er wereldwijd in rap tempo ontbossing plaatsgevonden. In Europa neemt het areaal aan bos inmiddels weer toe, maar vooral in de tropische streken van Afrika, Azië en Zuid-Amerika verdwijnen jaarlijks nog steeds miljoenen hectaren bos. “Als je met je eigen ogen ziet wat ongecontroleerde houtkap met bossen en mensen kan doen, dan wil je daar niet aan meewerken”, stelt Hoogendoorn vast. “En dat proberen wij ook als houtonderneming uit te stralen.”

Dat de Nederlandse houtmarkt nog niet honderd procent duurzaam is, heeft volgens Hoogendoorn te maken met een gemis aan kennis en ervaring op dit gebied. Dat duurzaam geproduceerd hout niet voldoende beschikbaar en veel duurder is dan niet gecertificeerd hout, vindt hij flauwekul. “Iedereen kan de keuze maken voor duurzaam als hij zich informeert over hoe dat moet. Het prijsverschil valt best mee. Ik durf dat zelfs tegen te spreken, zeker als je weet wat illegaal geproduceerd hout de maatschappij uiteindelijk kost. Als je dat goed tussen de oren hebt, begrijp je dat niet gecertificeerd hout eigenlijk heel erg duur is.” ■

Noten

¹. Dit zijn cijfers op basis van rapportages door leden van de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH) die samen zo’n zestig tot zeventig procent van de Nederlandse houtimport

Foto: Mark van Benthem, Probos